

COSUN MAGAZINE

44^e jaargang / februari 2010 / nr. 1

Bietenprijs goed voor jonge telers

Extra export uit EU

Recordopbrengst 14 ton suiker per ha

In dit nummer

De komende (Hein van Olst, rechts) en gaande (Jandavid Stroo) voorzitter van de jongerenraad van Cosun

"Bietenprijs goed voor jonge telers"	4
Recordopbrengst 14 ton suiker per ha	6
Moeizame oogst laatste bieten	8
Extra export uit EU	10
Wat is van belang bij (ver)koop quotum?	11
Geelverkleuring meestal geen stikstofgebrek!	12
Precisiezaai: alles komt nauw	14
Ziekten en plagen in beeld	15
Vraag & Antwoord, Kort Nieuws en Prijsvraag	16

Colofon

Cosun Magazine is een uitgave van Koninklijke Coöperatie Cosun U.A. voor leden van Cosun

Vormgeving en druk

Van As drukwerk, design & database publishing

Redactieraad

Jan Willem van Roessel *hoofredacteur*

PRLT Communicatie *eindredactie*

Pieter Brooijmans

Ynego Brouwers

Jan Hazen

Dirk Jan Kemp Hakkert

Gert Sikken

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Suiker Unie, IRS en Wim van Hof

© Koninklijke Coöperatie Cosun U.A., 2010

Royal Cosun gedreven door samenwerking

Contact

Cosun hoofdkantoor

Cosunpark 1
Postbus 3411
4800 MG Breda

076 - 530 32 22
infocosun@cosun.nl
www.cosun.nl

Secretariaat raad van beheer

T: 076 - 530 33 07
F: 076 - 530 33 00

secretariaat.rvb@cosun.com
http://agrarisch.cosun.nl

Suiker Unie secretariaat agrarische dienst

Postbus 100 4750 AC Oud Gastel

T: 0165 - 52 52 52
F: 0165 - 52 50 28

agrarischedienst@suikerunie.com
http://agrarisch.suikerunie.nl

Bietenadministratie

John Ernest
Hans van Hassel

0165 - 52 52 74
0165 - 52 52 70

Financiële administratie

Piet Santbergen

0165 - 52 51 23

Teeltzaken

Pieter Brooijmans
Sjaak Kolff

0165 - 52 52 78
0165 - 52 52 65

Suikersysteem

Helma Braat

0165 - 52 52 73

Management agrarische zaken

Rik Gengler (gebied Noord)
Huib de Fijter (gebied Zuid)

050 - 556 14 22
0165 - 52 52 62

Agrarische dienst in de regio's**Gebied Noord**

Robert Verberg
Peter Koopmans

06 - 51367564 Noord-Holland
06 - 51244830 Oostelijk en

Kees Geschiere

06 - 53725231 Noordoostpolder

Alex Kroon

06 - 53342619 Groningen west en noord, Friesland

Peter Roelfsema

06 - 53963367 Groningen noordoost en -oost

Harry Visser

06 - 53308161 Drenthe noord, -midden

Wim Schrijvers

06 - 53912813 Drenthe oost en -zuidoost

Jan Albert te Velde

06 - 22204649 Drenthe zuid, Overijssel,

Gelderland noord en - midden

Gebied Zuid

Jurgen Michielsen

06 - 51505371 West Zeeuws-Vlaanderen

Mark Quaak

06 - 53719836 Oost Zeeuws-Vlaanderen

Han Tielkemeijer

06 - 51533466 Walcheren en Zuid-Beveland west

René van den Eijnden

06 - 51545273 Zuid-Beveland oost, Tholen,

St. Philipsland en West-Brabant zuid

Ynego Brouwers

06 - 20369834 Noord-Beveland, Schouwen

Teun Kleinjan

06 - 22396239 Duiveland en Goeree Overflakkee

Johan Mol

06 - 22371515 Westhoek, Midden-Brabant noord

Arno Huijsmans

06 - 53963368 (westelijk gedeelte) en Midden-

Brabant zuid

Langstraat, Land van Heusden en

Altena, Biesbosch, Betuwe, Utrecht,

Veluwe zuid en Lijmers

Zuid-Hollandse Eilanden en

Holland midden

CSV COVAS

0493 - 34 89 89 Oost-Brabant en Limburg

Campagne van 141 dagen

De campagne is op 26 januari beëindigd. Nog niet eerder hebben we 141 dagen bijna vlekkeloos gedraaid. Toch waren de omstandigheden verre van ideaal. Een lange vorstperiode en ook veel sneeuw gaven extra werk bij het afdekken en weer vrijmaken van de bewaarhoppen. Een compliment voor de mensen die hiervoor hebben gezorgd. Slechts in drie procent van de aangevoerde vrachtwagens zat een vorstcode en dan overwegend code 1. Dus zeker ook een compliment voor de vervoerders. Op de dagen dat vliegtuigen en treinen stilstonden, bleken zij in staat de fabrieken te blijven bevoorraden. Soms waren aanpassingen in het routeschema noodzakelijk, maar ze bleven rijden.

Als laatste, maar niet minder belangrijk: de mensen op de fabriek. Ook voor hen waren de omstandigheden lang niet altijd gemakkelijk. De bietkwaliteit nam in de laatste weken af en het vroeg de nodige aanpassingen om de fabrieken op capaciteit te houden. Toch is het allemaal gelukt.

Deze vrij strak aangestuurde ketenregie is het beste voorbeeld van de synergie die we gezamenlijk kunnen realiseren.

Wat dit jaar voor het eerst leidt tot de bijna honderd procent optimalisatie, die we in 2007 voor ogen hadden. Of het nu gaat om kleine of grote zaken: per saldo dragen ze allemaal bij aan de bietenprijs.

Ik schrijf bewust 'bijna' honderd procent, dus nadrukkelijk geen honderd procent, want we moeten altijd naar verbetering blijven streven. We zijn echter goed op weg, gezien de bietenprijs die we dit jaar betalen. Na de behandeling in de ledenraad ontvangen alle leden hierover bericht.

Bewaarpremie

Na mijn analyse in het vorige Cosun Magazine over de bewaarpremie, heb ik tijdens de vorstperiode geregeld reacties gehad. Ik heb daarom extra goed opgelet en dat was niet zo moeilijk, want onze eigen bieten zijn pas op 18 en 19 januari verladen. Ondanks het extra werk van dubbel afdekken en, voor het afhalen, sneeuwvrij maken, komt de optelsom van het lang bewaren positief uit. Voor uw beeld: 800 ton, 22 november gerooid, 12 december afgedekt, later nog een tweede laag, suikerverlies 0,7%, 38 manuren. Wat dit jaar wel tegenviel: de vorst begon al vroeg. Maar daarom is vooral op aandrang van de ledenraad, twee jaar

geleden gekozen voor een bewaarpremie die al vanaf de derde week van november ingaat. Dat geeft tenminste een vergoeding voor afdekken, ook in december. En van grote suikerverliezen is dan nog geen sprake.

Jos van Campen

Duurzame bietenteelt

Bij het magazine sturen we u een brochure over de inspanningen die de Europese bietentelers en suikerindustrie plegen om op een duurzame manier suiker te produceren.

Op deze wijze willen we zichtbaar maken wat we op dat gebied allemaal doen. Dit zal naar ons idee ook een belangrijk punt zijn in de discussie over het landbouwbeleid na 2013.

Extra export

Bij de Europese Commissie is bij herhaling aangedrongen op extra exportruimte. De wereldmarktprijs is aanzienlijk hoger dan de EU-referentieprijs, dus van dumping of ongeoorloofde ondersteuning door de EU is absoluut geen sprake. Indertijd waren dit voor de WTO de argumenten om de export uit de EU te beperken.

Vanuit onze Europese telersorganisatie CIBE hebben we al verschillende malen aangedrongen op een tijdige beslissing. Voor 1 februari moet je namelijk aangeven wat doorgeschoven wordt naar volgend oogstjaar. Ook bij het invullen van je bouwplan moet je op de hoogte zijn, voordat de zomergranen gezaaid worden. Eind januari heeft de Commissie besloten om ruimte te geven voor 500.000 ton extra export. Zodra we weten hoeveel Suiker Unie daardoor extra kan exporteren en wat dat betekent voor het tot nu toe gecommuniceerde uitgangspunt (doorschuiven boven 30%), zullen we alle leden die daarmee te maken hebben individueel aanschrijven.

In februari worden ook onze jaarlijkse kringvergaderingen gehouden. De bietenprijs en de resultaten die eraan ten grondslag liggen, zullen worden toegelicht door de conserndirectie en de raad van beheer. U bent daar als lid van onze coöperatie van harte welkom.

Jongerenraad krijgt nieuwe voorzitter

“Bietenprijs goed voor jonge telers”

De jongerenraad heeft een nieuwe voorzitter. Hein van Olst neemt het stokje over van Jandavid Stroo.

De raad heeft een adviserende stem in de ledenraad en is een kweekvijver voor nieuwe bestuurders.

De jongerenraad is de bestuurderspraktijkschool van Cosun. Hij is 7 jaar geleden in het leven geroepen om jonge telers bestuurlijke ervaring te laten opdoen en om de betrokkenheid van jongeren bij de coöperatie te vergroten. En dat werkt. “Je leert er een heleboel van. Je hebt te maken met heel veel verschillende onderwerpen. Je kijkt van zeer dichtbij naar de toegevoegde waarde van Cosun. En je wordt flink geprikkeld in argumenteren. Het was een zeer leerzame periode”, blikt vertrekkend lid Jandavid Stroo (32) terug. Voor Jandavid, zes jaar lid, waarvan de laatste drie als voorzitter, waren het zeer interessante leerjaren. De herstructurering van de suikermarkt, de overname van CSM en Anklam, de versnelde groei van nieuwe leden, de verkoop van Cosun-bedrijven, de resultaten van de dochterbedrijven: hij maakte het allemaal van nabij mee en praatte namens de jongerenraad hierover mee in

de ledenraad. “Het waren behoorlijk stevige onderwerpen en er waren stevige discussies”, vertelt Jandavid.

Bietengeld stabiele factor

Over de gekozen koers van Cosun in de afgelopen jaren is hij zeer te spreken. “Het is ons voor de wind gegaan. Cosun heeft ervoor gezorgd dat het bietengeld overeind is gebleven. Zo goed en zo kwaad als dat kon, want ook Cosun is marktafhankelijk.” Ook voor de jongere telers pakt de bietenprijs goed uit. Bijvoorbeeld bij een overname. “Als je als jongere naar de bank moet om het bedrijf over te nemen, moet je bedrijfsplaatje rond zijn. Dan is het prettig als je de inkomsten uit de bietenteelt als een continue, stabiele factor kunt presenteren.”

Hein van Olst (26), zijn opvolger, vult hem aan: “Als je ziet waar we nu na de markthervorming staan, heeft Cosun het goed gedaan.

Hein van Olst (r) volgt Jandavid Stroo (l) op als voorzitter van de jongerenraad van Cosun

De suikerfabriek van Anklam bijvoorbeeld is een mooie aanwinst. Cosun moet vooral daarin bezig blijven waar we goed in zijn. De core business is suiker. We moeten zorgen dat we daar goed in blijven.”

Jandavid: “Jongeren hechten zwaar aan het toekomstperspectief van de onderneming op de langere termijn. Wij moeten gemiddeld nog 25 tot 30 jaar mee in de coöperatie. Wij waren dan ook een groot voorstander van de verkorte ingroeiperiode voor nieuwe leden. Voor de samenhang in de coöperatie is het belangrijk dat we zo snel mogelijk als een echte eenheid, als één coöperatie naar buiten kunnen treden.”

Kennis van zaken

Zestien leden telt de jongerenraad, onder wie twee vrouwelijke. Dat kleine aantal leden heeft zijn voordelen. Jandavid: “Omdat de jongerenraad kleiner is dan de ledenraad, heb je meer 1-op-1-discussies dan in de ledenraad. Het praat opener en gemakkelijker.”

Wie goed wil kunnen meepraten over het beleid van Cosun, moet de onderneming tot in de kleinste haarvaten leren kennen. De jongerenraad biedt daarvoor alle gelegenheid. Op de activiteitenagenda staan onder meer bezoeken aan de dochterbedrijven en gesprekken over markt, visie, beleid en toekomst. Ook zijn er veldbijeenkomsten bij leden thuis, inleidingen en discussiebijeenkomsten. Dat alles met het doel zich een beeld te vormen van het krachtenveld en de marktposities, waarmee de leiding van Cosun te maken heeft.

Zeer waardevol vindt Jandavid ook het gesprek dat de jongerenraad heeft gehad met Jos van Campen en Robert Smith. Hier werden meningen gevormd en gedachten uitgewisseld en aangescherpt. De gedachtewisselingen met het management bij de Cosun-bedrijven vinden vaak plaats aan de hand van prikkelende stellingen. “Dat werkt prima. Die stellingen brengen heel goede discussies op gang, want je kunt je daarmee goed voorbereiden op zo’n gesprek”, vertelt Hein. De notulen van dergelijke bijeenkomsten worden ter kennisname ook toegezonden aan de raad van beheer en de ledenraad.

Hein: “Een van de stellingen die met Jos en Robert zijn besproken luidde: ‘Cosun moet verder de keten in’. De stelling van Robert daartegen was: ‘Dan wordt je concurrent van je klant’. Daar zit een kern van waarheid in. Je zult in de ene keten daarmee dus voorzichtiger moeten omgaan dan in de andere.”

Luisteren

“Om als voorzitter van de jongerenraad goed te kunnen functioneren, moet je goed kunnen luisteren naar je leden. Je moet

goed kijken naar je omgeving, gezond verstand hebben om zaken goed op een rij te kunnen zetten en je moet win-winsituaties kunnen creëren”, zegt Jandavid. “Ik had mij ten doel gesteld de raad een duidelijk gezicht te geven door mijn inbreng in de ledenraad en door de organisatie van bedrijfsbezoeken en het gesprek met Jos en Robert. Dat is me aardig gelukt.”

Aan de nieuwe voorzitter de taak om naast het werk op het eigen bedrijf de fakkel brandend te houden. Hein heeft samen met zijn vader in Andelst een akkerbouwbedrijf van 150 hectare.

De familie teelt fritesaardappelen, tarwe, uien en suikerbieten. De bedrijfsvorm is na de volledige toetreding vorig jaar van Hein veranderd in een VOF “om de groei in het bedrijf zo snel mogelijk te laten verlopen”.

In 2009 hadden ze 28 hectare bieten met als uitgangspunt 13 ton suiker per hectare. Hein: “De bieten hebben ver boven verwachting gepresteerd. De vroege inzaai en het goede weer hebben voor een recordopbrengst gezorgd. De marge van 30 procent boven het reguliere quotum is met 60 ton surplusuiker overschreden. Dit betekent voor ons dit jaar een areaalkrimp van de suikerbietenteelt.”

Jandavid Stroo heeft in Slootdorp in maatschap met zijn ouders een akkerbouwbedrijf met 85.000 slachtkuikens. De maatschap teelt op 100 hectare (waarvan 20 tijdelijk bijgepacht) pootaardappelen, plantuien op contract, voertarwe en suikerbieten. Jandavid: “Ons bouwplan is te intensief. Daarom teel ik de bieten met een collega samen.”

Uitdaging

Jandavid Stroo had voor hij bij de jongerenraad kwam, al ervaring opgedaan in het bestuur van de Agrarische Jongeren Wieringermeer en in de jongerenraad van de Rabobank.

Hein, afgestudeerd aan de HAS in Dronten, zit pas sinds eind 2008 in de raad. Hij zegt: “De beslissing om het voorzitterschap van Jandavid over te nemen kwam vrijwel direct nadat ik lid was geworden. Deze kans wilde ik niet laten lopen. In mijn eerste jaar heb ik meegedraaid als vicevoorzitter en heb ik een goede kijk gekregen op hoe de jongerenraad functioneert binnen de ledenraad. De veranderingen op de suikermarkt en de ontwikkelingen binnen de coöperatie maken het voorzitterschap interessant en uitdagend.”

Ton Schönwetter

Vorstschade zeer beperkt

Recordopbrengst 14 ton suiker per ha

Een geweldige suikeropbrengst van gemiddeld 14,0 ton suiker per ha. Dat is de eindstand van suikerbieten-oogst 2009. Een topopbrengst, die het record van 2008 van 12,3 ton suiker per ha ruimschoots overtreft. Campagne 2009/2010 was lang, namelijk 141 dagen en kenmerkte zich door een lange periode met vorst.

Een goed tegen de vorst beschermde bietenhoop

Met een gemiddelde wortelopbrengst van 79,2 ton per ha en een suikergehalte van 17,7, werd 14 ton suiker per ha bereikt. Zowel de wortelopbrengst als het suikergehalte waren dus zeer hoog. Bovendien was ook de winbaarheid met 91,8 punten uitstekend en bleef de tarra beperkt tot 13%.

De cijfers per regio zijn in onderstaande tabel opgenomen. Daaruit blijkt dat alle districten een hoge opbrengst laten zien. De lichte gronden in noordoost en zuidoost scoren relatief het hoogst. Flevoland staat weer aan kop. Binnen deze provincie

scoorde Zuid-Flevoland zelfs een wortelopbrengst van meer dan 100 ton netto per ha.

Campagneverloop

Het was een campagne met een verrassend hoge opbrengst en kwaliteit. Gelukkig draaiden de fabrieken ook heel goed. Gemiddeld werd er dagelijks in de beide fabrieken van Suiker Unie 38.600 ton bieten verwerkt tot ruim 6.800 ton suiker. De fabriek in Vierverlaten produceerde tijdens de campagne bovendien bijna 20.000 ton suiker uit ruwe rietsuiker.

Het suikergehalte was bij aanvang van de campagne 17,4 en steeg tot half november tot een recordhoogte van circa 18,5. Daarna daalde het gehalte in de opgeslagen bieten om bij het eind van de campagne op 17,2 te eindigen. Het tarrapercentage begon juist zeer laag en steeg aanvankelijk beperkt, totdat in november en december neerslag en vorst roet in het eten gooiden. De weekcijfers stegen tot boven 16%. Het campagnegemiddelde kwam uit op 13,1%.

De vorst deed zijn intrede op 13 december en hield vrijwel overal tot het eind van de campagne aan. Telers en transporteurs hadden veel werk om de bieten vorstvrij aan de fabriek te krijgen. In een klein aantal gevallen werden ze te laat geoogst en/of onvoldoende tegen de vorst beschermd. Gelukkig bleef het aantal vrachten met vorstcoderingen beperkt tot 3%. 97% van de bieten werd vorstvrij aangeleverd, een compliment voor de telers. Het bietenvervoer werd in de vorstperiode soms ernstig belemmerd door sneeuwval en gladde wegen. Toch konden de fabrieken altijd bevoorrad worden, zelfs tijdens de dagen dat treinen en streekbussen niet meer reden. Een compliment voor de machinisten en chauffeurs.

Wereldmarkt

Vrijwel overal in Europa zijn topopbrengsten gehaald. Frankrijk blijft in de

Opbrengstgegevens campagne 2009

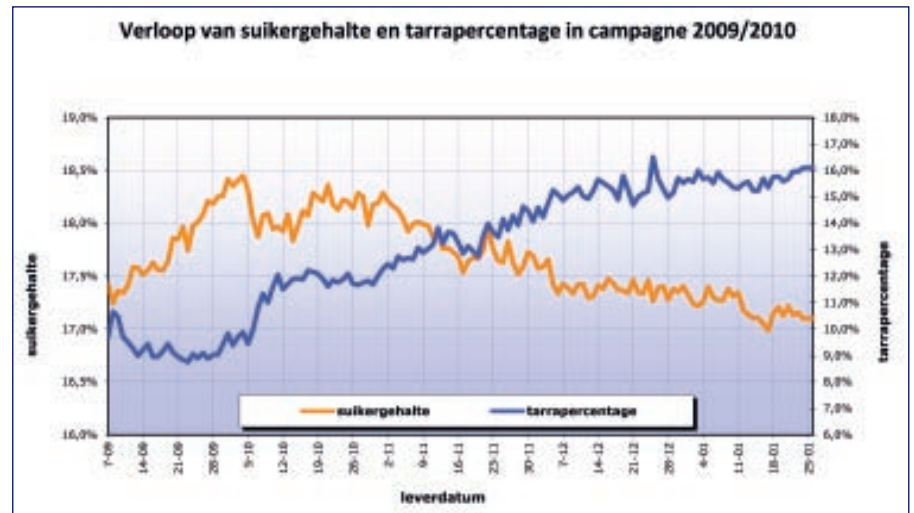
Gebied	Wortelopbrengst (netto ton/ha)	Suikergehalte (%)	Suikeropbrengst (kg/ha)	Tarra (%)	WIN
Zeeuws-Vlaanderen	82,2	17,83	14.645	13,6	92,4
Zeeuwse Eilanden	78,9	18,10	14.275	13,3	92,2
West-Brabant	81,3	17,77	14.452	13,6	92,0
Noord- en Zuid-Holland	78,4	18,06	14.164	13,5	92,2
Oost- en Zuid-Flevoland	97,0	17,51	16.983	14,2	91,6
Noordoostpolder	87,0	17,86	15.535	13,4	92,3
Noordelijke klei	78,1	17,72	13.835	14,1	92,0
Noordelijke zand	73,2	17,46	12.784	12,3	91,6
Noordelijke dal	73,9	17,55	12.968	12,2	91,6
Gelderland e.o.	78,0	17,39	13.565	12,1	91,1
Oost-Brabant	76,4	17,28	13.201	12,9	90,9
Limburg	74,6	17,58	13.111	11,0	91,2
Nederland	79,2	17,69	14.007	13,1	91,8

EU aan kop met 15 ton suiker per ha. Ook in Duitsland, België en Scandinavië werden records gebroken. De campagne in Engeland is nog niet afgelopen, maar ook daar zien de opbrengsten er veelbelovend uit.

Vanwege de grote oogst én de hoge prijs op de wereldmarkt, bestaat er veel belangstelling voor export vanuit de EU. Zowel de Europese suikerfabrikanten, verenigd in CEFS, als de Europese bietentelers, verenigd in CIBE, hebben de Europese Commissie daarom meermalen indringend gevraagd de limiet te verhogen en meer export toe te staan dan de 1,374 miljoen ton die in WTO-verband is afgesproken. Eind januari heeft dit geleid tot een exportquotum van 500.000 ton (zie ook het artikel hierover op pagina 10).

Doorschuiven

Op dit moment is nog niet bekend wat de verruiming van het exportquotum betekent voor Suiker Unie en dus voor onze leden. Suiker Unie zal waarschijnlijk nog steeds surplussuiker verplicht moeten

doorschuiven naar het volgende verkoopseizoen. Dit is dan de eerstgeproduceerde quotumsuiker. Naar de individuele telers is gecommuniceerd dat er verplicht wordt doorgeschoven indien zij meer dan 130% van hun toewijzing geleverd hebben. Deze telers, ruim 40% van onze leden, hebben

in dat geval eigenlijk al quotumbieten voor komende campagne. Suiker Unie zal zo snel mogelijk communiceren wat de toewijzing wordt en wat de definitieve grens wordt voor het doorschuiven van suiker.

Uitzaai 2010

De telers hebben zich bij de areaalkeuze over het algemeen goed rekenschap gegeven van hogere opbrengsten en doorgeschoven bieten. Het met de bietenzaadbestelling opgegeven areaal belooft circa 67.000 ha. Dat is vrijwel gelijk aan het areaal van 68.000 ha waarop Suiker Unie aanstuurde.

Bij een gemiddelde suikeropbrengst en rekening houdend met doorgeschoven suiker, zal Suiker Unie in het komende jaar het quotum volmaken en ook nog enige suiker beschikbaar hebben voor export. Als Suiker Unie extra ruimte krijgt voor export, is er echter wat extra areaal nodig.

Hoeveel en tegen welke prijzen komend jaar surplussuiker afgezet kan worden is nog een open vraag, maar in alle gevallen zal Suiker Unie weer zo goed mogelijk inspelen op de marktmogelijkheden.

Gert Sikken

Ondanks vorst en sneeuw is de verlading goed verlopen

Nederland aan top met opbrengst

Moeizame oogst laatste bieten

De oogst van de laatste bieten is erg moeizaam verlopen. Veel bieten zijn nog geroid kort voor de vorst van half december. De agrarische dienst had zijn handen vol aan de beoordeling van wat wel of niet acceptabel was.

Door de grote hoeveelheden sneeuw, was het niet eenvoudig om de bietenhopen voor verlading vrij te maken. Ook de bereikbaarheid voor de vrachtwagens was in een aantal gevallen een probleem. Het winterweer heeft dus zijn sporen achtergelaten.

Dieper koppen

Voor 560 hectare was het niet gelukt ze tijdig voor de eerste vorstperiode aan de hoop te krijgen. Afhankelijk van de regio en de stand van het gewas, waren de bieten in de kop ingevroren. Voor eind december is hiervan toch nog 450 hectare geroid. Deze bieten zijn uitsluitend door veel dieper koppen nog gered. Dit ging wel gepaard met veel bietverlies, tot wel

30 ton per hectare. Door de tijdig invallende dooi zijn de de laatste 100 hectare bijna nog allemaal geroid.

Opbrengstontwikkeling

Het suikergehalte is naar het einde van de campagne goed op peil gebleven. De laatste weken lag het suikergehalte nog boven 17%. Het campagnegemiddelde komt uit op 17,7%. Met een opbrengst van 79,2 ton bieten per hectare hebben is de gemiddelde suikeropbrengst 14.000 kg. Een absoluut record.

De opbrengstontwikkeling van de afgelopen jaren is bijzonder. Ook in de omliggende landen is de opbrengst gestegen, maar bij ons is de stijging relatief nog gunstiger. Nederland behoort tot de top

Vorst: zichtbaar is tot hoe ver de vorst de biet in het veld is binnengedrongen

van Europa met een van de hoogste witsuikeropbrengsten per hectare.

Pieter Brooijmans

Nieuwe bemestingsruimte

De gebruiksnorm voor stikstof in suikerbieten op zand-, löss- en veengronden is met ingang van 2010 gesteld op 145 kg per hectare. Voor klei blijft de gebruiksnorm van 150 kg gehandhaafd. Voor telers op kleigrond met een bovengemiddelde opbrengst geldt een extra bemestingsruimte van 15 kg stikstof per hectare. Gemiddeld moet er dan in de drie jaren voorafgaand aan 2010 een bovengemiddelde gewasopbrengst zijn geweest. 'Bovengemiddeld' betekent meer dan 75 ton suikerbieten per hectare.

Aanvragen

Voor meer informatie en het te gebruiken formulier kunt u terecht op www.minlnv.nl/loket. Voor een verzoek tot extra bemestingsruimte kunt u zich via internet aanmelden tot en met 15 mei 2010. Bij de aanmelding hoeft u alleen aan te geven dat u gebruik wilt maken van de extra stikstofgift en dat u aan de voorwaarden voldoet.

U moet in uw eigen administratie over de drie jaar voorafgaand aan de aanmelding gegevens bewaren over het aantal hectares kleigrond dat met suikerbieten is beteeld en de hoogte van de gewasopbrengst. U hoeft deze gegevens niet op te sturen naar Dienst Regelingen.

Fosfaatnormen

Ook de fosfaatgebruiksnormen zijn aangepast. De normen zijn afhankelijk gesteld van de Pw-waarde van de grond. Als de Pw lager is dan 36, blijft de fosfaatgebruiksnorm 85 kg per hectare. Voor een optimale bemestingsruimte voor fosfaat moet u beschikken over recente analysegegevens van de grond. Hebt u geen recente gegevens (maximaal vier jaar oud), dan moet u rekenen met de laagste fosfaatgebruiksnorm. Voor fosfaat-fixerende grond is de gebruiksruijme verlaagd naar 120 kg fosfaat per hectare.

Fosfaatgebruiksnormen (kg/ha) bouwland					
Pw-waarde	Categorie	2010	2011	2012	2013
<36	Laag	85	85	85	85
36-55	Neutraal	80	75	70	65
>55	Hoog	75	70	65	55

Voor meer informatie over dit onderwerp: kijk op www.minlnv.nl/loket.

Unitip-verslag en groepsbespreking

Suiker Unie maakt jaarlijks een Unitip-verslag, waarin de registraties van alle deelnemers zijn samengevat. De gegevens worden verwerkt in tabellen en grafieken. Een voorbeeld is hieronder weergegeven.

Het teeltjaar wordt op verschillende onderwerpen beschreven en met foto's geïllustreerd. Zo kunnen de deelnemers de belangrijkste en opmerkelijkste zaken uit het afgelopen jaar teruglezen. Alle deelnemers krijgen een exemplaar toegestuurd.

Bijeenkomsten

De buitendienst van Suiker Unie organiseert in alle regio's bijeenkomsten waarin de resultaten uit Unitip worden besproken. De belangrijkste gegevens uit de registratie van de deelnemers worden in een overzichtelijke rapportage samengevat. Deze informatie leidt in de deelnemersbijeenkomsten altijd tot zeer interessante discussies. Het blijkt dat telers juist in dit soort gesprekken heel veel van elkaar kunnen leren.

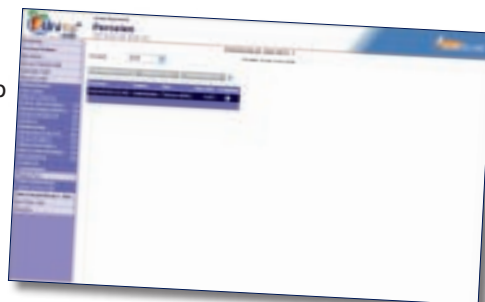
Iedere bietenteler kan hieraan meedoen. Om voor de bijeenkomsten uitgenodigd te kunnen worden, dient uw registratie uiterlijk eind januari compleet vastgelegd te zijn. Uitsluitend deze gegevens worden gebruikt voor het samenstellen van het Unitip-verslag.

Voorbeeld van tabel uit verslag Unitip 2009: herbicidenbespuitingen in suikerbieten

Regio Unitip	2009			2008		
	Actieve stof (kg/l)	Gem. aantal herbiciden bespuitingen	Kosten €/ha	Actieve stof (kg/l)	Gem. aantal herbiciden bespuitingen	Kosten €/hectare
Flevoland	3,4	4,2	148	3,5	4,2	92
Holland	3,9	4,7	163	4,1	4,9	127
Noordelijke klei	3,9	5,1	247	3,7	4,6	132
Noordelijke lichte grond	3,6	5,3	154	3,5	5,0	139
Zuidoost klei en löss	3,9	4,5	193	3,4	4,0	217
Zuidoost zand	3,5	3,6	230	3,4	3,5	192
Zuidwesten	3,8	4,9	218	3,9	4,6	126
Totaal	3,7	4,7	198	3,7	4,5	138

Unitip 2009 naar afronding

Het is weer de tijd om de Unitip-registratie af te ronden. U kunt in het keuzemenu onder de knop 'Teeltvergelijkingen' direct uw eigen teeltgegevens en het saldo van de teelt vergelijken met die van collega's in uw regio. Voor elk bietenperceel is een overzicht beschikbaar van wat goed gedaan is en wat kan nog beter kan. Daartoe zijn overzichtelijke rapporten samengesteld die u online kunt bekijken. In het schermvoorbeeld van Unitip Online is links onderaan in het keuzemenu aangegeven waar u kunt kiezen voor uw eigen rapporten, teelt-vergelijkingen en tips.

Bietenzaadbestelling 2010

De twee nieuwe rassen Sabrina KWS (uitverkocht) en Fernanda KWS hebben een aanzienlijk marktaandeel van samen 17,4% behaald. Het ras Emilia KWS blijft in Nederland, ondanks de kleine afname ten opzichte van vorig jaar, het grootste ras. Met het ras Theresa KWS nam het aandeel bca(aaltjes)-tolerante rassen met 2,5% toe van 13,0% naar 15,5% totaal. Het aandeel rhizoctonia resistente rassen is met 2,0% toegenomen. Sterke stijger in dit segment is het ras Arrival. Het gebruik van speciaalzaad is gelijk gebleven.

Helaas heeft in het begin van de bestelperiode van het bietenzaad de website van Suiker Unie bij herhaling technische problemen gekend. Ook is gebleken, dat een aantal webbrowsers (onder andere Firefox en Internet Explorer 8) niet door de website van Suiker Unie worden ondersteund. Dit is uiteraard jammer en wij bieden u daarvoor onze excuses aan. Er wordt aan gewerkt om deze problemen in de toekomst te vermijden.

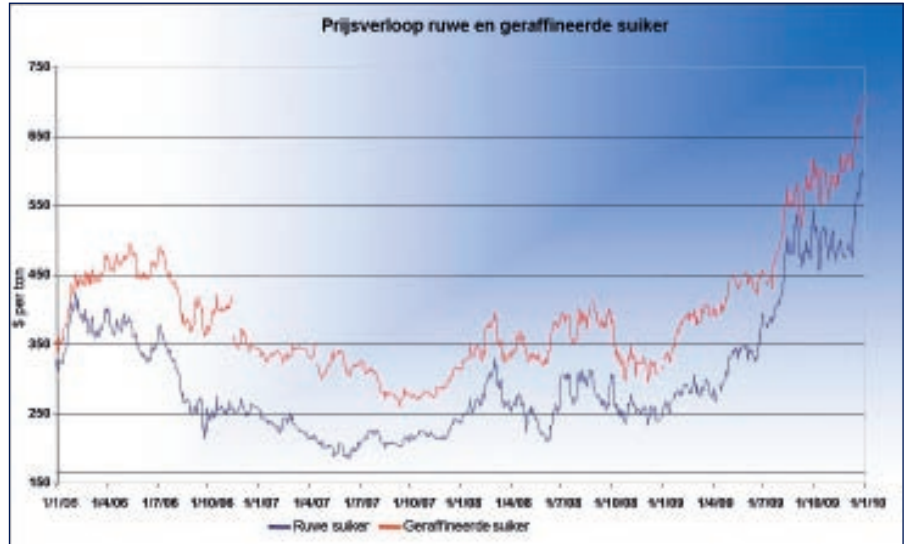
Rassenkeuze 2010 en 2009 (in %)

Ras	2010	2009
Emilia KWS	16,1	20,9
Theresa KWS	15,5	12,5
Fernanda KWS	13,1	-
Coyote	10,0	13,4
Piranha	9,8	12,8
Shakira	7,3	17,3
Arrival	6,4	0,9
Silotta	5,9	6,4
Sabrina KWS	4,3	-
Solano	2,9	2,4
Rosagold	2,4	2,3
Rosadonna	1,9	1,9
Overige rassen	4,4	9,2
zonder insecticide	27,0	27,0
met insecticide	73,0	73,0
rhizomanie-resistent	63,8	68,5
+ bca (aaltjes) resistent	15,5	13,0
+ rhizoctoniaresistent	20,7	18,6

Wereldmarktprijs verder gestegen

Extra export uit EU

De prijs voor witsuiker op de wereldmarkt is in de laatste weken van december verder gestegen naar bijna 500 euro per ton: een verdubbeling ten opzichte van de prijs begin 2009. In de EU is nog surplussuiker beschikbaar. Europese telers konden niet profiteren van de hoge prijzen, omdat de exportlimiet in het kader van de WTO-afspraken was bereikt. Eind januari heeft de Europese Commissie besloten extra export toe te staan.

Jaar na jaar neemt de suikerconsumptie in de wereld toe. De afgelopen tien jaar is de consumptie gemiddeld 2,7% per jaar gestegen. Helaas steeg de suikerproductie in de wereld de afgelopen tien jaar nog net wat sterker. Gevolg: stijgende voorraden en lage prijzen.

Balans omgeslagen

Na enkele overschotjaren sloeg de balans in suikerjaar 08/09 om. De consumptie was 11 miljoen ton hoger dan de productie. Voor het lopende jaar 09/10 wordt opnieuw een tekort verwacht van zo'n 7 miljoen ton, terwijl de voorraden al fors zijn afgenomen. Dit leidt tot grote prijsstijgingen. In de loop van het jaar is de prijs verdubbeld. Begin januari vorig jaar werd 339 dollar per ton witsuiker betaald. Eind december piekte de prijs op 710 dollar ofwel bijna 500 euro. Gezien het krappe voorraadniveau verwachten analisten dat de suikerprijs voorlopig hoog blijft. Voor het komende jaar (10/11) wordt een klein overschot aan suiker verwacht. Door de hoge suikerprijzen zal stijging van de consumptie afgeremd worden. De huidige hoge prijzen zijn voor telers en suikerfabrieken in de hele wereld aantrekkelijk en lokken extra productie uit.

Lastig voorspellen

Vanwege de lage suikerprijzen en ongunstige weersomstandigheden is de productie in India de laatste twee jaar sterk gedaald. Naar verwachting zal de produc-

tie daar weer toenemen. Ook de productie in Brazilië is minder hard gestegen dan de afgelopen jaren gebruikelijk was. Door de creditcrisis was er minder kapitaal beschikbaar om uitbreidingen te realiseren en door de slechte financiële positie van de boeren is er bezuinigd op kunstmest en gewasbescherming. Bovendien werkte het weer het afgelopen jaar in Brazilië niet mee. De opbrengsten waren lager dan normaal en een deel van het suikerriet kon niet geoogst worden. Het prijsniveau voor de langere termijn is lastig te voorspellen: naast de productie en consumptie en de ontwikkeling van de voorraden, spelen daarbij ook zaken als de olieprijs, de ethanolproductie en ethanolprijzen, de wisselkoersen, de wereldeconomie in zijn algemeenheid en marktsentimenten een rol. De Nederlandse bietentelers produceren niet voor de wereldmarkt, maar voor de interne EU-markt. De exportmogelijkheden zijn beperkt en veelal zijn de prijzen op de wereldmarkt te laag om een boterham mee te verdienen.

Roep om extra export uit EU

De afgelopen jaren zijn de prijzen in de EU echter gedaald. Er is geen minimumprijs meer, maar wel een referentieprijs. Die prijs is per 1 oktober vorig jaar verlaagd naar 404 euro. De marktprijs is momenteel nog wat hoger, maar de daling van de referentieprijs leidt wel tot druk van de afnemers om de prijs verder te ver-

lagen. De interne EU-prijs en de prijzen op de wereldmarkt ontlopen elkaar daarom op dit moment niet veel. Dit is reden voor CIBE, de Europese organisatie van bietentelers, om de Europese Commissie op te roepen om extra export van suiker toe te staan.

Het is vreemd dat de wereld een grote behoefte heeft aan suiker, maar dat het overschot in de EU niet gebruikt mag worden om in die behoefte te voorzien. In WTO-verband zijn afspraken gemaakt over de maximale suikerexport vanuit Europa. Extra export zou betiteld kunnen worden als dumping. Dit is echter gebaseerd op het uitgangspunt dat de Europese prijzen veel hoger zijn dan de wereldmarktprijzen. Momenteel is dat niet het geval.

Eind januari besloot de Europese Commissie om 500.000 ton extra export toe te staan. Ook Suiker Unie krijgt daarvoor extra ruimte om surplussuiker af te zetten. Zodra duidelijk is wat dit betekent voor onze leden, zullen wij hen daarover informeren, zodat ze de kans krijgen om met hun uitzaai rekening te houden met deze nieuwe ontwikkeling.

Jan Willem van Roessel

Let op bijkomende zaken

Wat is van belang bij (ver)koop quotum?

Als begin maart de suikerbietencampagne administratief is afgerond, start Suiker Unie met de overschrijving van bietenquotum voor het toewijzingsjaar 2010. In het Reglement Suikersysteem staan de regels die gelden bij de overdracht.

Wie bietenquotum wil kopen of verkopen, kan contact opnemen met de medewerker van de agrarische dienst van Suiker Unie in de regio. Hij kan de teler volledig informeren over de gang van zaken, geeft advies en vult de benodigde formulieren in, zodat alles meteen aan de keukentafel administratief afgehandeld kan worden. Vaak dienen er bij de overdracht van quotum nog andere zaken geregeld te worden, zoals aandelenmutaties, aanvraag uitkeringsregeling bietenlevering (UB) en overdracht van de rechten die voortvloeien uit de toetreding van CSM-telers tot Cosun.

Toetredingscontracten

Het kan zijn dat de verkoper bietenquotum heeft dat tot 1 januari 2007 geregistreerd stond bij CSM Suiker BV. De verkoper heeft toen een extra kapitaalstorting moeten doen om lid te worden van Cosun. Over de door het toetredende lid vanaf 2006 geleverde suikerbieten

worden UB-rechten opgebouwd. Het toetredende lid kan in 2016 een aanvraag doen om de opgebouwde UB-rechten uit te keren, waarbij is gegarandeerd dat de uitkering minimaal gelijk zal zijn aan de hoogte van de extra kapitaalstorting. Dit garantierecht kan gelijktijdig met het quotum worden overgedragen.

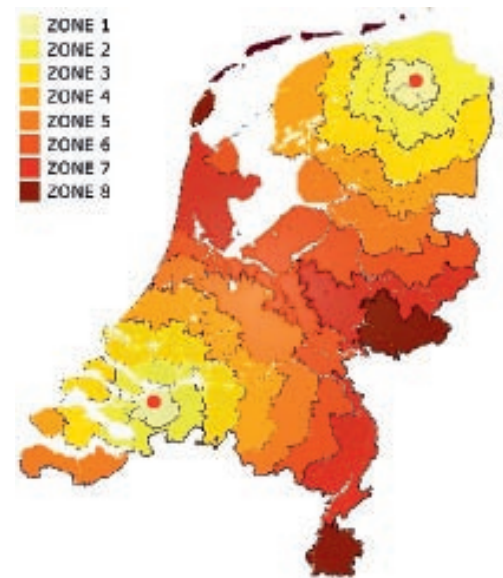
Overdracht of aflossing lening

Een deel van de storting die een oud-CSM-teler heeft moeten doen om lid te worden van Cosun, kan door CSM nv voorgefinancierd zijn in de vorm van een renteloze lening. Bij het overdragen van bietenquotum door telers met een CSM-lening, kan de koper van het quotum de lening mee overnemen.

Als dit het geval is, dient door beide partijen de 'Akte van overdracht geldlening en verpanding' ingevuld te worden. Als de lening niet mee wordt overgenomen, dient de verkoper een machtigingsformulier in te vullen, waarin hij CSM nv toestemming verleent tot automatische incasso van de CSM-lening.

Zonesysteem

Bietenquotum is in principe vrij overdraagbaar in geheel Nederland. Om te voorkomen dat verplaatsing van quotum nadelig uitwerkt op de transportkosten van suikerbieten, heeft Cosun hieraan enkele beperkingen verbonden. Met ingang van 2007 is daarom het bietenquotum per teler ingedeeld in 8 teeltzones afhankelijk van de afstand naar de fabriek. Van elke teler ligt vast in welke zone zijn bietenquotum is geregistreerd. Overdracht van bietenquotum is vrij naar gebieden in dezelfde zone, naar gebieden dicht bij de fabriek of naar gebieden die maximaal één zone verder van de fabriek

liggen. Bij overdracht van quotum naar een gebied dat twee of meer zones verder van de fabriek ligt, zal de koper van het bietenquotum jaarlijks de extra transportkosten van de betreffende bieten moeten betalen. De transportkosten lopen per zone op met € 1,20 per ton netto (op basis van de huidige tarieven). In zone 1 zijn de transportkosten het laagst, in zone 8 het hoogst.

Handel van bietenquotum via internet

Telers die bietenquotum willen verhandelen, kunnen dit ook doen via internet. Men kan zich hiervoor inschrijven via de website van Suiker Unie of dit telefonisch kenbaar maken via de agrarische dienst.

Helma Braat

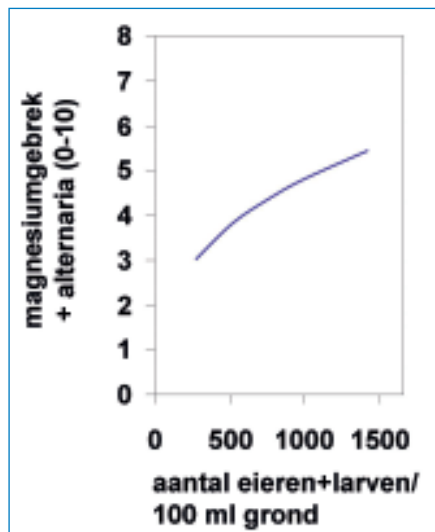
Wanneer doorbelasting transportkosten?

Een teler in zone 5 wil referentie aankopen. Hij kan, net als alle andere telers, overal referentie kopen. In zijn geval is aankoop in de zone 4 tot en met 8 vrij van doorbelasting transportkosten. Als hij quotum verwerft in zone 3 (dichter bij de fabriek), dient hij een bijdrage in de transportkosten te betalen voor dit deel van $2 \times € 1,20 = € 2,40$ per ton netto bieten. Hij verplaatst immers de referentie 2 zones verder van de fabriek af. Bij koop in zone 2 en 1 is dit bedrag respectievelijk € 3,60 en € 4,80 per ton bieten.

Geelverkleuring meestal geen stikstofgebrek!

Geelverkleuringen kunnen diverse oorzaken hebben en worden vaak toegeschreven aan stikstofgebrek. In veel gevallen is hier echter geen sprake van. Andere gebreksziekten, zoals magnesium-, borium-, mangaan- en kaliumgebrek, en ziekten en plagen kunnen het bietenperceel een gelige aanblik geven.

De laatste jaren lijkt het aantal bietenpercelen met een gele of geelachtige loofkleur vanaf juli toe te nemen. Bij gebrek aan stikstof verkleuren de bladeren gelijkmatig bleekgroen en kunnen vervolgens wat gelig worden. De bladeren en de stelen van de nieuw gevormde bladeren zijn relatief smal, langgerekt en vertonen een steile stand. Is hiervan sprake, dan is meestal het gewas gedurende het gehele groeiseizoen niet gesloten. Bij giften boven circa 100 kg per hectare komt zelden zichtbaar stikstofgebrek voor.

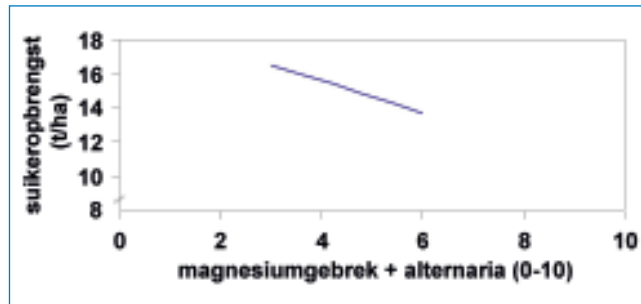

Figuur 1. Proefveld Bant 2009. Toename van magnesiumgebrek door hogere aaltjesbesmetting.

Beoordeling magnesiumgebrek:

0 = volledig groen;

10 = alle bladeren geel en zwarte randen door alternaria.

Figuur 2. Proefveld Bant 2009. Afname suikeropbrengst door toename magnesiumgebrek, als gevolg van hogere aaltjesbesmetting.

Beoordeling

magnesiumgebrek:

0 = volledig groen;

10 = alle bladeren geel en zwarte randen door alternaria.

Geelverkleuring die vanaf begin augustus optreedt, is vrijwel nooit het gevolg van stikstofgebrek. Late stikstofgiften, vanaf juli, kunnen geelverkleuring wel opheffen, maar geven geen hogere suikeropbrengst. Vaak lijkt dit zelfs tot een lager suikergehalte en daardoor een lagere suikeropbrengst!

In 2009 bleek op twee stikstofhoeveelhedenproefvelden dat voor het behalen van zeer hoge suikeropbrengsten niet meer stikstof nodig was dan normaal in voorgaande jaren. Dit duidt op een erg efficiënte benutting van de stikstof, vooral door de gunstige groeiomstandigheden.

In het algemeen geldt dat de gift niet aangepast hoeft te worden aan de hoogte van de te verwachten opbrengst.

Magnesiumgebrek en witte bietencysteaaaltjes

De laatste jaren lijkt er een toename te zijn van magnesiumgebrek in bieten.

Vooraf percelen besmet met witte bietencysteaaaltjes zijn hiervoor gevoelig.

Het beschadigde wortelstelsel bemoeilijkt de magnesiumopname, vooral in droge jaren. Dit bleek in 2009 ook op een proefveld waar meer magnesiumgebrek zichtbaar was naarmate er meer bieten-

Foto 1. Magnesiumgebrek: geelverkleuring tussen de nerven vanuit de bladtoppen en zwartverkleuring door alternaria.

Rubriek onder verantwoordelijkheid van IRS

Postbus 32, 4600 AA Bergen op Zoom

Telefoon: 0164 274400 Fax: 0164 250962

E-mail: irs@irs.nl Internet: www.irs.nl

Eindredactie: Jurgen Maassen

Foto 2. Beeld van boriumgebrek: buitenste bladeren worden gelig en sterven af.

cysteaaltjes in de grond zaten (figuur 1), ook bij aaltjesresistente rassen. Dit resulteerde in een lagere suikeropbrengst (figuur 2).

Terugdringen van de aaltjesbesmetting is dus belangrijk om de kans op schade door magnesiumgebrek te verkleinen! Bij de eerste symptomen kan men een bespuiting met een magnesiummeststof uitvoeren en - indien nodig - herhalen. Magnesiumgebrek uit zich in bladvergelting tussen de nerven, beginnend aan de bovenkant. De bladranden worden vaak zwart door secundaire aantasting door alternaria (foto 1).

Boriumgebrek vooral bij droogte

Boriumgebrek is het gemakkelijkst te herkennen aan de zwarte hartbladeren. Daarnaast kleuren de buitenste bladeren geel en sterven later af (foto 2). De bietenkop kan ook zwart gaan verkleuren, waarbij rot kan ontstaan ('hartrot'). Doorgaans komt boriumgebrek voor op lichte gronden, vooral in droge zomers en/of een hoge pH (boven pH 5,8). In 2009 is echter ook op diverse zavel- en kleipercelen boriumgebrek geconstateerd, met name in gebieden waar langdurig droogte heerste. Het betrof meestal percelen met een dun kleipakket met daaronder zand of perceelsgedeelten die erg zandig waren. Op dergelijke percelen is het raadzaam om een boriumbemesting te overwegen. De borium kan men geven

vanaf het zaaien tot het sluiten van het gewas, eventueel samen met de onkruidbestrijding. Boriumgebrek wordt vrijwel altijd pas na half juli zichtbaar.

Mangaangebreek bestrijden?

Ook mangaangebreek kan het bietengewas een gelige aanblik geven. Het kenmerkt

zich door kleine, bleekgele vlekjes tussen de bladnerven en komt vooral voor op gronden met een hoge pH (boven pH 5,7) en/of een hoog organischestofgehalte. Jonge kalkrijke gronden kunnen er erg gevoelig voor zijn. Alleen bij ernstig zichtbaar tekort is het verstandig om een mangaanbespuiting uit te voeren en - indien nodig - te herhalen.

Kaliumgebrek komt zelden voor

Op de meeste percelen is de kaliumvoorziening ruimschoots voldoende. In uitzonderingsgevallen, bij een zeer lage kaliumvoorraad en/of veel magnesium in de bodem, kan kaliumgebrek optreden. De bladeren gaan dan langs de randen bleekgeel verkleuren en gaat vaak over van geel naar zwart of bruin (afsterving). De rest van de bladeren heeft vaak een relatief donkergroene kleur.

Peter Wiltling

Aaltjes beheersen? Een granulaat is financieel zelden interessant

Om te kunnen beslissen of een granulaat (Vydate) rendabel is, is het belangrijk om te weten hoeveel en welke aaltjes in de grond aanwezig zijn. Het beste tijdstip om te bemonsteren voor vrijlevende (trichodoriden) en wortelknobbelaaltjes is de periode januari-maart als de grond koel en vochtig is. Uit onderzoek is gebleken dat als er minder dan 150 trichodoriden worden aangetroffen, granulatoren zelden rendabel zijn. Voor het maïswortelknobbelaaltje (Meloidogyne chitwoodi) is het rendabel om vanaf 500 larven per 100 ml grond granulatoren te gebruiken. Voor het bedrieglijk wortelknobbelaaltje (M. fallax) is dit 2.500. Als er in de teelt voorafgaand aan de bieten stengelaaltjes (Ditylenchus dipsaci) zijn gevonden (bijvoorbeeld kroef in ui), dan kan het verstandig zijn om 10 kg Vydate in de zaaivoor toe te dienen, om de hoeveelheid rotte bieten te beperken (figuur). Granulaten verlammen de aaltjes voor een bepaalde periode, waardoor jonge planten als het ware een voorsprong krijgen op de aaltjes en op die manier er minder schade optreedt.

Elma Raaijmakers

Rotte bieten als gevolg van het stengelaaltje. De verticale scheurtjes in de kop zijn typische symptomen voor dit aaltje, maar zijn in een vergevorderd stadium niet altijd meer zichtbaar. Verwar deze bieten niet met rhizoctonia.

Precisiezaai: alles komt nauw

Bietenzaaien kost geld. De kosten zijn echter niet het belangrijkste. Het komt vooral op de kwaliteit van het zaaien aan. Dit bepaalt voor een belangrijk deel het succes van de teelt. Om kwalitatief goed zaaiwerk te leveren, is het nodig om onderhoud aan de zaaimachines te plegen.

Een onregelmatige gewasstand is vaak deels of geheel terug te voeren op de kwaliteit van het zaaiwerk. Missers, dubbelen en scheef groeiende bieten zijn belangrijke oorzaken van een onregelmatig gewas. Naast de hierdoor veroorzaakte directe opbrengstderving leidt het ook tot extra oogstverliezen. Goed onderhoud van de zaaimachine is belangrijk voor de kwaliteit van het zaaien. Het onderhoud is afhankelijk van type en leeftijd van een machine en het areaal dat ermee gezaaid is. Wanneer in dit artikel geen specifiek type zaaimachine wordt genoemd, is het van toepassing op alle zaaimachines. Eerst grondig reinigen van de machine vergemakkelijkt later de onderhoudswerkzaamheden.

Algemeen

De elementen moeten haaks op de hoofdbalk staan en de afstand ertussen moet 50 cm bedragen. Delen van de zaaimachine die verticaal opklappen, ondervinden tijdens het transport vaak grote schokken. Hierdoor kunnen de elementen afwijken. Lagers, kettingen, markeurs en scharnierpunten moeten soepel en zonder speling kunnen bewegen. Bij meerdere aandrijfwielen moet de bandenspanning van deze wielen gelijk zijn, dan draaien ze met gelijke snelheid. Dit zorgt voor een gelijke zaaiafstand van de afzonderlijke elementen.

Het element

Het zaaielement bestaat uit een aantal onderdelen die allemaal een deel van het

zaaiproces afhandelen. De kluitenruimer schuift stenen en eventuele grote kluiten aan de kant. Het voorloopwiel, dat ook onderdeel van de diepteregeling is, drukt vervolgens het zaaibed iets aan. Het zaai-kouter maakt de zaai voor, waarin het zaad precies in het midden moet komen te liggen. Een aandrukwieltje drukt vervolgens het zaadje aan. De toestrijkers vullen de zaai voor met grond en het wordt daarna licht aangedrukt door het nalooptwiel. De onderdelen van de elementen moeten op één lijn staan om het zaaiproces goed te laten verlopen.

Contact met pillenzaad

Zaaihuizen, zaaischijven en geleideringen (ringen waar het zaad overheen loopt in het element van binnenvullers) komen gemiddeld 100.000 keer per hectare in contact met een pillenzaadje. Controleer alle onderdelen die in contact met het pillenzaad komen, op slijtage. Slijtage ervan betekent vrijwel altijd meer ruimte voor de pillen. Hierdoor kan er breuk van de pil en/of kunnen dubbele vullingen (en daardoor dubbele planten) ontstaan. Als er slijtage zichtbaar is, is het aan te bevelen deze onderdelen te vervangen. De cellen van de zaaischijven mogen niet

uitgesleten zijn. Voor de binnenvullers (typen als de Monopill, Monosem en Unicorn) is dit zelf te controleren met behulp van de meegeleverde meetstift of de aanwijzingen in Betatip (zie kader). Wanneer de schijven van de Monopill vervangen moeten worden, is bij de nieuwe 4 mm dikke schijven de vulring niet meer nodig om het zaad goed te verzaaien. Deze vulring tussen het deksel en het element gaf de 3 mm dikke zaaischijven meer ruimte om hem aan het D-zaad aan te passen. Voor de cellen van de zaaischijven van de buitenvullers is speciale meetapparatuur nodig. U kunt deze schijven voor keuring naar het IRS sturen (zie kader).

De cellen van de zaaischijven moeten schoon zijn voor een goede vulling met zaad. Verder moeten het zaaihuis, waarin de zaaischijf draait, en de zaadbak schoon en vetvrij zijn.

Bij buitenvullers moeten de afstrijkrollen op de juiste hoogte ten opzichte van de zaaischijf zijn afgesteld. Ook hier geldt dat u bij zichtbare slijtage de afstrijkrollen het beste kunt vervangen.

Ook binnenvullers kennen uitwerpers, uitwerpborsteltjes of -kammetjes. Deze zijn te vinden aan het zaaihuis op de

Meer informatie is te vinden in Betatip over:

- *onderhoud zaaimachines en aanwijzingen voor het controleren van de zaaischijven: www.irs.nl/pagina.asp?p=31;*
- *zaaischijvenkeuring en hoe de zaaischijven naar het IRS op te sturen: www.irs.nl/pagina.asp?p=45.*

Foto 1. Het zaaien is de basis voor het gewas. Vaak zijn een onregelmatige gewasstand, veel dubbelen en missers deels of geheel op de kwaliteit van het zaaiwerk terug te voeren. Een goed onderhouden zaaimachine is de eerste vereiste voor goed zaaiwerk.

Foto 2. Uitwerpborsteltje van een Monosem uit de Meca-serie. Het borsteltje dat het zaad uit de cellen veegt, moet men regelmatig controleren en - indien nodig - bijstellen.

Foto 3. Slijtgroef bij een Monozenra. Hierdoor kunnen de pillen eerder de cel uit de zaaischijf verlaten. Dit veroorzaakt een onregelmatiger zaaiafstand en bij een nog diepere groef ook breuk van de pillen.

plaats waar het zaadje de schijf moet verlaten. Bij slijtage moet men deze bijstellen of vervangen.

Zaakouters

Bij een zesrijige zaaimachine trekt elke zaakouter 3.333 meter zaaivoer per hectare, bij een twaalfrijer is dit de helft.

Het is dus belangrijk om elk jaar de zaakouters op slijtage te controleren. De zaakouters moeten scherp zijn voor een goede plaatsing van het zaad. Wanneer ze afgesleten zijn, kan het zaad in de zaaivoer verrollen. Dit betekent een onregelmatige plantafstand en de bieten staan niet meer precies op één rij. Ook is vooral

op kleigronden de kans op versmering, en daardoor op horizontale bieten, groter. Het vervangen van versleten zaakouters geeft een positieve bijdrage aan de zaai-kwaliteit.

Bram Hanse

Ken uw perceel!

Ziekten en plagen in beeld

Door ziekten en plagen op percelen voorafgaand aan de bietenteelt zoveel mogelijk in beeld te hebben, is het mogelijk om schade te beperken of te voorkomen. In het Cosun Magazine van december 2009 is al aandacht geschonken aan de pH, rhizoctonia en witte bietencystealtjes. Hier gaan we in op de monitoring van ritnaalden en emelten.

Door het monitoren van ziekten en plagen is het mogelijk om een indruk te krijgen van de te verwachten schade. In het geval van ritnaalden en emelten is de daadwerkelijke schade ook nog afhankelijk van de weersomstandigheden tijdens de opkomst en het jonge plantstadium.

Ritnaalden in het bouwplan aanpakken

De levenscyclus van de ritnaald, larve van de kniptor, duurt vier tot vijf jaar (figuur 1). De jongste larven voeden zich met dood organisch materiaal. De oudere larven vreten aan bietenplanten. Vandaar dat de schade meestal pas optreedt twee tot drie jaar na het scheuren van grasland. Na meerjarig grasland kan er wel meteen na het scheuren schade optreden in de bieten, omdat meerdere stadia van de larven

aanwezig zijn. Door in deze tijd van het jaar op diverse plaatsen op het perceel een halve aardappel 20 cm in de grond te graven en twee weken later weer op te graven, krijgt u inzicht in de aanwezigheid van ritnaalden.

Ritnaaldenschade in bieten is te beperken door speciaal pillenzaad (pillenzaad met insecticide) te gebruiken. Bij zeer hoge aantallen, kan dit echter onvoldoende zijn. Daarom is het verstandig om de kniptor zoveel mogelijk in andere gewassen aan te pakken, zodat er zo weinig mogelijk eieren gelegd kunnen worden.

Emelten gevoelig voor droogte

In tegenstelling tot ritnaalden duurt de levenscyclus van de emelt slechts één jaar (figuur 2). Daarom is de meeste schade te verwachten direct na het scheuren van grasland, maar ook na een tarwestoppel. De eieren en larven (emelten) zijn zeer

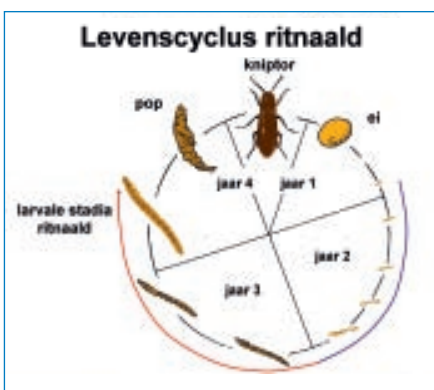
Foto 1. Schade veroorzaakt door emelten.

gevoelig voor droogte. Het uitvoeren van een extra grondbewerking kan dus zorgen voor het uitdrogen van de emelten. In een droog en warm voorjaar zal de schade van emelten klein zijn, omdat ze dieper wegkruipen. In een nat voorjaar zullen ze zich echter bovenin bevinden. Als het nodig is om bieten voor de opkomst te beregenen, kan dus meer schade door emelten ontstaan. Het is dus belangrijk om te zorgen dat het bietenzaad in de vochtige grond ligt. De aanwezigheid van emelten is te controleren door stukjes zoden of grond in zout water te leggen. De emelten komen dan bovendrijven. Op dit moment zijn er geen mogelijkheden om emelten, larven van de langpootmug, chemisch te bestrijden. Speciaal pillenzaad werkt niet of slechts nauwelijks. Probeer grassen of granen als directe voorvrucht zoveel mogelijk te vermijden.

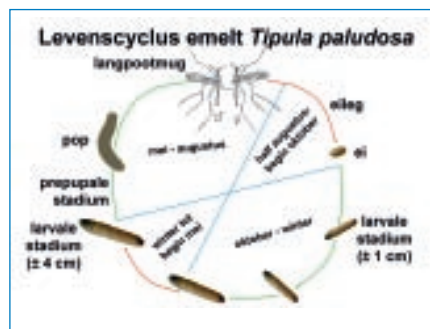
Metten is weten

Alleen door te controleren welke ziekten en plagen aanwezig zijn, is schade in veel gevallen te beperken door de juiste maatregelen te nemen. Zie voor meer informatie Betakwik: 'Ziekten en plagen' op www.irs.nl.

Elma Raaijmakers

Figuur 1. De levenscyclus van de ritnaald duurt vier tot vijf jaar (bron: British Sugar Beet Review, 2001). De jonge larven (ritnaalden) voeden zich met dood organisch materiaal. Vooral de oudere larven (zie rode pijl) veroorzaken schade aan jonge bietenplanten.

Figuurbij 2. De levenscyclus van de emelt (larve van de langpootmug) duurt één jaar. In de met een rode pijl aangegeven stadia is ingrijpen mogelijk.

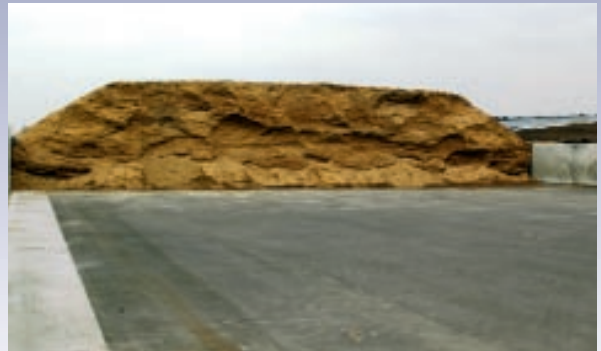
Kringvergadering 2009

Waarom mag ik de kringvergadering niet missen?

Tijdens de komende kringvergaderingen geven leden van de raad van beheer en conerndirectie een uitgebreide toelichting op de resultaten van Cosun en haar dochterbedrijven. Een ideaal moment voor u om met de leiding te discussiëren over de resultaten, de koers en de strategie voor de toekomst. In een aantal kringen zijn er herverkiezingen voor leden van het kringbestuur. De kringvergaderingen zijn alleen toegankelijk voor leden van Cosun. Zij ontvangen hiervoor een uitnodiging. Kijk voor de data van de diverse bijeenkomsten op <http://agrarisch.cosun.nl>.

Gratis sleufsilo bij Duynie

De afzet van alle bietenpulp van Suiker Unie loopt via Duynie. Dit bedrijf heeft momenteel een speciale actie. Bij het afsluiten van een 10-jarig contract voor perspulp, met daaraan gekoppeld een laagsteprijs-garantie, biedt Duynie de klanten een gratis sleufsilo aan. Na 10 jaar wordt deze silo eigendom van de afnemer. Het aanbod geldt alleen voor extra afname boven de gebruikelijke hoeveelheid. Voor de verdere voorwaarden: kijk op: www.duynie.nl, of neem contact op met het bedrijf: 0172-460636.

Kies Betacal ondanks vervallen vrijstelling 50% fosfaat

Minister Verburg is niet bereid de breed aangenomen motie van de Tweede Kamer om de 50% vrijstelling van fosfaat in Betacal voor de gebruiksnorm voort te zetten. In het kader van de afspraken die in Europees verband zijn gemaakt ten aanzien van de derogatie, wenst de minister de invoering van het vierde actieprogramma per 1 januari 2010 niet aan te passen.

Door hiermee rekening te houden, kan Betacal onderdeel blijven uitmaken van de bemesting op uw bedrijf. Als u bijvoorbeeld Betacal in het najaar wilt verspreiden, moet u er voor zorgen dat u bemestingsruimte voor fosfaat overhoudt.

en fosfaat te bemesten, staat op pagina 8 in dit nummer. De scherp geprijsde kalkmeststof heeft uitstekende bodemverbeterende kwaliteiten, waarbij de in Betacal aanwezige mineralen een waardevolle bijdrage leveren aan de bemestingswensen. Voor een Betacalbemesting op maat kunt u contact opnemen met de medewerker van de agrarische dienst.

Welke ruimte er met ingang van 2010 is om met stikstof

Laatste keer

De prijsvraag in het vorige nummer van Cosun Magazine ging over het voordeel van het afdekken van suikerbieten met vliesdoek. Het goede antwoord op de prijsvraag is, dat vliesdoek de bieten beschermt tegen neerslag, maar toch ventilatie mogelijk maakt.

Onder de inzenders met het goede antwoord is een waardebon van 50 euro verloot. *De winnaar is C.H.I. van der Maas te Kats.*

Met deze laatste aflevering van de prijsvraag hebben wij heel 2009 aandacht geschonken aan het u vorig jaar aangeboden boekje Suikerbietsignalen. Wij hopen dat u dit praktische boekwerkje nog vaak zult inkijken.

